



2020-10-16

Arbetsmarknadsdepartementet

[a.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:a.remissvar@regeringskansliet.se)

[maria.rasmussen@regeringskansliet.se](mailto:maria.rasmussen@regeringskansliet.se)

## Remittering av betänkandet **Ökad trygghet för visseblåsare, SOU 2020:38**

Svenska Bankföreningen ställer sig positiv till att skyddet för visseblåsare stärks. Det bör dock noteras att det finns bestämmelser i bland annat lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och i Finansinspektionens föreskrifter som reglerar ett kreditinstituts verksamhet, regleringar som också har bäring på ett instituts system för och hantering av visseblåsare. Ett kriterium i den sektorspecifika regleringen är förmågan att mäta risk och hantera risk på såväl solo- som på gruppnivå. Det är därför av vikt att de nya kraven kan appliceras även på rapporterade personer som önskar vara anonyma samt att det tydliggörs att det ska vara möjligt att inrätta koncerngemensamma system oaktat begränsningen i lagförslaget om 50 – 249 arbetstagare för gemensamma kanaler. Vi ser det också som viktigt att den rapporteringsordning som direktivet anger tydligt framgår av lagtexten samt att sekretessen hos myndigheter förtydligas så att sekretessen även omfattar det förhållandet att en rapport inkommit till myndigheten.

Bankföreningen har inom ramen för remissarbetet samrått med BAO och ställer sig bakom de punkter som lyfts fram i deras yttrande (BAO:s ärendenummer 783).

### **Förhållandet till sektorsspecifika unionsrättsakter och anonyma rapporter**

Av betänkandet framgår att om det i annan lag eller i en förordning finns avvikande föreskrifter om rapportering av överträdelse av unionsrätten ska dessa ha företräde framför den föreslagna nya lagen.

För den finansiella sektorn finns bestämmelser i bland annat lagen om bank- och finansieringsrörelse, krav på att kreditinstitut ska tillhandhålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelse av bestämmelser som gäller för kreditinstitutets verksamhet.

I samband med att de nuvarande reglerna infördes i lagen om bank- och finansieringsrörelse noterades i förarbetena (prop. 2013/14:228 s. 254 ff.) att den



s.k. "artikel 29-gruppen" i en rapport belyst bland annat frågan om anonyma rapportörer i förhållande till direktivets krav om en korrekt behandling av personuppgifter. Artikel 29-gruppen menade att visselblåsarsystem som huvudregel ska behandla endast rapporter där anmälarnas namn framgår. Skyddet för enskilda bör i stället tillgodoses genom garantier om att identiteten kommer behandlas konfidentiellt och inte lämnas ut till tredje part. Gruppen framhöll att det i och för sig inte bör föreligga något förbud mot anonyma rapporter. Regeringen ansåg inte skäl att göra någon annan bedömning.

Mot denna bakgrund har de rapporteringssystem som bankerna i dag tillhandahåller öppnat upp möjlighet för den som så önskar att lämna en rapport anonymt. Även om en majoritet av de som rapporterar gör detta med angivande av identitet är det viktigt för branschen att även kunna fånga upp rapporter där den rapporterande personen väljer att vara anonym.

Av 4 kap. 3 § förslaget till ny lag framgår att arbetsgivaren ska återkoppla till den rapporterade inom vissa tidsfrister. Då det är av vikt för bankbranschen att kunna mottaga även anonyma rapporter bör det förtydligas att återkoppling och angivna tidsfrister inte ska gälla såvitt avser rapporterande personer som valt att rapportera anonymt.

#### **Förhållandet till sektorsspecifika unionsakter och gemensamma kanaler och förfaranden**

När det gäller gemensamma kanaler och förfaranden finns bland annat i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag samt i lagen om bank- och finansieringsrörelse, bestämmelser som anger att vissa krav ska uppfyllas på koncernnivå (gruppnivå). Det gäller till exempel i fråga om riskhantering, dvs. att institutet ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska även se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.

När missförhållanden uppstår inom en organisation finns det därför ett intresse från ledningen att få information om detta för att kunna komma tillrätta med problemen och därmed hantera en eventuell risk. Den europeiska bankmyndigheten (EBA) har därutöver utfärdat riktlinjer som den myndigheten förutsätter att instituten följer på såväl individuell- som gruppnivå. Av dessa riktlinjer framgår bland annat att personalen bör, för att undvika intressekonflikter, ha möjlighet att rapportera överträdelser vid sidan av de vanliga rapporteringsvägarna till exempel genom regelbrevlevnadsfunktionen, internrevisionsfunktionen eller ett internt visselblåsarsystem.





Funktioner av detta slag är ofta organiserade som gruppfunktioner. Vidare kan möjlighet att inrätta koncerngemensamma system för visselblåsning bidra till att säkerställa kravet på en oberoende hantering av ärenden.

Sammantaget bör det därför finnas möjlighet att inrätta visselblåsarsystem på koncern/gruppnivå. Detta innebär att den begränsning som anges i 4 kap. 6 § förslaget till ny lag (mellan 50 och 249 arbetstagare) inte torde omfatta institut som omfattas av sektorspecifika regler för riskhantering och visselblåsarsystem. Detta bör framgå av motiven till lagtexten.

#### **Personer som ska kunna rapportera**

Av 4 kap. 2 § förslaget till ny lag framgår att arbetsgivaren ska göra rapporteringskanalerna tillgängliga för personer som är verksamma hos arbetsgivaren enligt 2 kap. 1 § samma lag, dvs. även egenföretagare.

Det finansiella systemet har en viktig roll i ekonomin. Det är därför viktigt att systemet är stabilt och att marknaden har ett högt förtroende för det. Regelverket, som under senare år i avsevärd mån har skärpts, syftar till att bland annat stärka bankernas förmåga att stå emot finansiella kriser. Ett led i detta är allmänhetens förtroende för det finansiella systemet. Banker behandlar i sin verksamhet stora mängder information som rör enskilda och deras ekonomiska förhållanden. Att informationen omfattas av banksekretessen utgör en förutsättning för att enskilda ska våga vända sig till en bank med sina ekonomiska angelägenheter. Det är mot denna bakgrund av vikt att banken kan begränsa åtkomsten av intern information för vissa typer av konsulter som banken anlitar. Det kan innebära att konsulten inte kan ges tillgång till de interna rapporteringssystem som banken tillhandahåller.

Eftersom rapporterande person, enligt förslaget till ny lag, kan använda sig av såväl interna som externa rapporteringskanaler bör det inte utgöra ett hinder om en rapporterande person hänvisas till att använda sig av en extern rapporteringskanal. Det bör därmed räcka med att en bank informerar en konsult, som inte ges tillgång till interna nätverk, om de externa rapporteringsvägar som finns tillgängliga. Banken skulle därmed inte behöva vidta tekniska åtgärder för att öppna upp vissa delar av det interna informationsflödet i banken. Mot denna bakgrund anser Bankföreningen att det bör införas en möjlighet för arbetsgivare, i förhållande till egenföretagare, att hänvisa dessa till tillgängliga externa rapporteringskanaler.

#### **Offentliggörande – rapporteringsordning**

Av förslaget till ny lag 2 kap. 11 § framgår att skyddet gäller vid offentliggörande av information under förutsättning av att något av de alternativa rekvisiten i bestämmelsen är uppfyllt. Bestämmelsen införlivar artikel 15 i direktiv (EU) 2019/1936.



I artikel 15 anges en viss rangordning av de vägar som en rapporterande person kan använda. Av direktivet framgår att offentliggörande kan används om personen först rapporterat internt och externt, eller direkt externt. Vidare anges i artikel 15 en tröskel, med förtydliganden som den rapporterande måste förhålla sig för att skyddet ska gälla.

Av förslaget till ny lag framgår att skyddet gäller vid offentliggörande om personen har rapporterat externt enligt lagens bestämmelser eller om personen har rimliga skäl att tro att missförhållanden utgör en överhängande eller uppenbar fara.

Bankföreningen anser att det är av vikt att den svenska lagen fullt ut återger de kriterier som framgår av artikel 15 i direktivet. Eftersom syftet med lagen är att ge ökad trygghet för rapporterande personer är det av vikt att den enskilde kan tillgodogöra sig innebörden av bestämmelsen. Det är därför lämpligt att i lagtexten även återge det förtydligande som anges i artikel 15 såvitt avser 1. b) i). Förslagsvis kan 2 kap 11 § ändras enligt följande.

11 § Skyddet gäller vid offentliggörande av information under förutsättning att den rapporterande personen

1. först har rapporterat internt och externt, eller direkt externt i enlighet med denna lag, utan att det mottagande företaget eller myndigheten vidtagit skäligen uppföljningsåtgärder med anledning av rapporteringen eller i skälig utsträckning lämnat återkoppling om uppföljningen till den rapporterande personen inom högst tre månader från mottagandet av rapporten eller, om det finns särskilda skäl, högst sex månader och den rapporterande personen informeras om det,
2. har rimliga skäl att tro att missförhållandet utgör en överhängande eller uppenbar fara för allmänintresset, till exempel vid en nödsituation eller risk för oåterkallelig skada, eller
3. har rimliga skäl att tro att det, vid en extern rapportering, finns risk för repressalier eller att det är osannolikt att överträdelsen kommer att avhjälpas på ett effektivt sätt på grund av fallets särskilda omständigheter.

### **Sekretess hos myndigheter**

Av förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen framgår att sekretess ska gälla hos myndighet i ärenden om dels uppföljning av rapporter som inkommit till myndigheter, dels uppföljning och åtgärder med anledning av rapporter som inkommit till myndigheter i enlighet med förslaget till ny lag (32 kap. 3 b § respektive 40 kap. 7 b § förslag till ändring i offentlighets- och sekretesslagen).

I specialmotiveringen till ändringsförslaget framgår att sekretessen gäller för uppgift i sådant uppföljningsärende som definieras i 1 kap. 6 § förslaget till ny lag. Som förtydligande anges att sekretess ska gälla för uppgifter som finns i en rapport samt för uppgifter som hämtas in vid handläggningen av ett uppföljningsärende. I





utredningen anges, avseende definition av vad som är ett uppföljningsärende, att definitionen omfattar allt från att ta emot en rapport till att slutsatsen återkopplas till rapporterande person.

Eftersom sekretess enligt förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen ska omfatta ett uppföljningsärende, dvs. hela processen från en rapport till det att slutsats återkopplas, bör detta förtydligas i bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen. Befintlig text i offentlighets- och sekretesslagen använder inte begreppet uppföljningsärende utan anger uppföljning av rapporter som inkommit till myndighet. Denna otydlighet riskerar medföra att en myndighet utan sekretessprövning lämnar ut information om att en "visselblåsarrapport" mottagits mot viss verksamhetsutövare. Detta är olyckligt då information om att en rapport har lämnats kan skada verksamhetsutövarens genom att det i media kan uppstå spekulationer om vad rapporten kan innehålla. Att en rapport har lämnats till en myndighet utgör inte ett faktum om att missförhållanden faktiskt är för handen. Det är därför viktigt att det i sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tydliggörs att även den omständighet att en rapport lämnats in till myndigheten omfattas av sekretessbestämmelserna.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN



Hans Lindberg



Åsa Arffman